

a wide range of clergy both religious treatises and scientific literature written in Latin. The review of the glossarisation period allowed to establish typological features of glossaries, the principles of entry words selection and their semantization. Glossaries did not register English lexicon in whole because they were characterized by cohesion with texts of cultural or religious significance to a considerable extent. The meaning of entry word was explained by interlinear gloss, using a synonym or short paraphrase in simple Latin (Latin-Latin glossaries), or by Anglo-Saxon translation equivalent (Latin-Anglo-Saxon glossaries).

Key words: glossary, gloss, macrostructure, microstructure.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Богдан В. В.

УДК 811.111:615:001.4

Н. В. Кучумова

ПРОДУКТИВНІ МОДЕЛІ ДВОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Численні лінгвістичні дослідження виявили, що у сучасних галузевих терміносистемах переважають терміни-словосполучення – дво- або полікомпонентні утворення [1; 2; с. 4–7]. Це обумовлено тим, що монолексемні терміни не завжди можуть відобразити складні процеси та характеристики нових понять. Термінологічні словосполучення (ТС) не тільки називають нові явища, але й систематизують парадигматичні відносини між ними, відображаючи системні зв'язки одиниць терміносистеми [1, с. 58]. Для ТС характерні такі основні ознаки: стислість форми, системність, тенденція до моносемії в межах своєї терміносистеми, стилістична нейтральність [2, с. 8].

Актуальність теми дослідження обумовлюється відсутністю комплексного вивчення відповідного термінологічного пласта лексики з підмови фармації, оскільки у фармацевтичному лексиконі постійно відбувається уточнення, вдосконалення існуючих понять та позначення нових лексичних утворень. Дослідження структурного складу фармацевтичних ТС є актуальним з огляду на необхідність упорядкування галузевої терміносистеми не тільки на семантичному, а й на словотвірному рівні.

Мета статті – провести структурний і кількісний аналіз англійських фармацевтичних двокомпонентних термінів-словосполучень (ДТС) та виявити продуктивні моделі утворення ДТС.

Матеріалом дослідження слугували 1604 терміни, відібраних методом суцільної вибірки із англomовного термінологічного словника підмови фармації «Dictionary of Pharmacy» [3].

Двокомпонентними термінами-словосполученнями вважаємо окремо оформлені, семантично цілісні сполучення, що складаються із стрижневого слова та залежного компонента. Фармацевтичні ДТС можемо представити такими основними групами: субстантивно-субстантивна, атрибутивно-субстантивна, дієслівно-субстантивна.

Субстантивно-субстантивна група (ССГ), що позначається загальною моделлю ($N_1 + N_2$), охоплює найбільшу частину ДТС – 829 одиниць. Компонентами ДТС ССГ можуть бути загальнотехнічні наукові терміни і слова: (*absorption coefficient* – коефіцієнт абсорбції), епоніми: (*Lyme disease* – хвороба Лайма, *Epstein's disease* – дифтеріод), іменники у присвійному відмінку (4): (*athlet's foot* – епідермофітія стопи), аббревіатури (43): (*DNA ligase* – ДНК-лігаза – ензим класу лігаз). В основному, компонентами цієї моделі є прості іменники. Слід зазначити, що для ДТС ССГ досить характерні епонімні моделі: Епонім + N (173); N + Епонім (3): *degree Celcius*, *degree Kelvin*. Виявлено 176 епонімних ДТС, серед них у 128 термінах епонім вжитий у присвійному відмінку і у 48 термінах власна назва – у називному відмінку. Крім того, епонім, вжитий у називному відмінку, може бути виражений подвійним (24) та потрійним (3) прізвиськом: *Bence-Jones protein* – аномальний білок плазми або сечі, *Ostwald-Cannon-Fenske viscometer* – віскозиметр – прилад, що вимірює відносну в'язкість. Структурні паралелі епонімних ДТС різняться лише морфолого-синтаксичним аспектом. Наприклад, хвороба Альцгеймера може позначатись як *presenile dementia*, *presenile psychosis*, *Alzheimer's disease*. Використання аббревіатур у ДТС ССГ є проявом закону мовної економії. Наприклад, громіздкий термін *merthiolate iodine formaldehyde technique* скорочується до *MIF technique* – метод діагностики найпростіших кишківника за допомогою консерванта мертиолят-йод-формалін; *CRST syndrome* – поєднання кальцинозу шкіри (С), синдрому Рейно (R), склеродактилії (S) і телеангіектазії (Т). Компонентами ДТС ССГ можуть бути складні слова або терміни (62): *monosodium glutamate* – глутамат натрію; *protein turnover* – баланс між синтезом і розпадом білків; *cost-effectiveness analysis* – оцінювання показника «вартість-ефективність». Визначальним елементом ДТС ССГ можуть бути складні слова із «внутрішнім синтаксисом» (4): *cost-of-illness analysis* – аналіз вартості лікування хвороби, *oil-in-water emulsion* – водомасляна емульсія. Таким чином, простота утворення, чіткість, стислість та семантична ємність ДТС ССГ дають можливість простими синтаксичними засобами виразити складні атрибутивні відношення.

Друга за величиною група ДТС – атрибутивно-субстантивна (АСГ), яку позначаємо моделлю A + N, – 642 одиниці. Визначальними компонентами ДТС АСГ переважно є прості прикметники (588): (*clinical trial* – клінічне випробовування лікарського засобу), або складні слова

(54): (*light-resistant container* – світлостійкий контейнер, *out-of-pocket expenses* – фактичні витрати, *immunosuppressive agent* – імунодепресивний засіб, *over-the-counter medications* – безрецептурні лікарські засоби). Слід зазначити, що складні прикметники завдяки своїй структурній місткості замінюють громіздкі атрибутивні елементи у терміносполученнях із сполучниками чи прийменниками. У АСГ є 22 терміни, у яких стрижневе слово – складний іменник: *biological half-life* – біологічний напівперіод існування лікарського засобу в організмі. У ДТС АСГ стрижневе слово – іменник, як правило, відображає родові поняття, а прикметник – його видову відмінність. Для ДТС АСГ, на відміну від ДТС ССГ, малохарактерні компоненти-епоніми (5): *Brownian movement* – броунівський рух.

До дієслівно-субстантивної (ДСГ) групи відносимо 133 ДТС, у яких визначальний компонент виражений неособовою формою дієслова. У моделі Participle I + N (53) атрибут може бути позначений простим дієприкметником (49): *emulsifying agent* – емульгатор, *oxydazing agent* – окислювальна речовина; або складним словом (3): *quick-breaking emulsion* – емульсія, що швидко розпадається. Стрижневе слово, в основному, – простий іменник. У моделі Participle II + N (80) перший елемент може бути виражений простим словом (75): *closed formulary* – строго контрольований список лікарських засобів із мінімальними винятками; або складним терміном (5): *enteric-coated pills* – таблетки, вкриті матеріалом, що запобігає виділенню препарату до його потрапляння у тонку кишку. Стрижневе слово найчастіше є простим іменником (77): (*fixed oil* – нелетка олія) або складним словом (3): *infrared spectrophotometry* – інфрачервона спектрофотометрія. У ДСГ не виявлено епонімів та абревіатур.

Таким чином, аналіз ДТС у підмові фармації виявив, що виділені моделі ДТС характеризуються різною продуктивністю їх утворення. Найпродуктивнішими моделями творення ДТС в англійській фармацевтичній термінології є моделі $N_1 + N_2$ (51,68%) та $A + N$ (40,02%). Малопродуктивними є моделі Participle II + N (4,98%) та Participle I + N (3,30%). Перспективою подальших досліджень є виявлення семантичних особливостей ДТС у підмові фармації.

Список використаної літератури

- 1. Кудинова Т. А.** К вопросу о природе многокомпонентного термина (на примере англ. подъязыка биотехнологий) / Т. А. Кудинова // Вестник Пермского ун-та – № 2(14) – 2011 – С. 58 – 62.
- 2. Іващишин О. М.** Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. М. Іващишин. – Л., 2007 – 18 с.
- 3. Dictionary of pharmacy** / [Dennis B. Worthen, ed.-in-chief] – New York – London – Oxford : Pharmaceutical Products Press, 2002 – 528 p.
- 4. Брагіна Е. Р.** Структурно-

компонентний аналіз термінів кібернетики в англійській мові у зіставленні з українською та російською : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / Е. Р. Брагіна. – Д., 2001 – 18 с. **5. Дерді Е. Т.** Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / Е. Т. Дерді. – К., 2003 – 20 с. **6. Дуда О. І.** Процеси термінологізації в сучасній англійській мові (на мат-лі літ-ри з кредитно-банківської справи) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. І. Дуда. – К., 2001 – 19 с. **7. Холодій О. І.** Словотвірні та структурні характеристики англійської соціологічної термінології / О. І. Холодій // Вісник ВНУ ім. Лесі Українки – 2011 – С. 210 – 214

Кучумова Н. В. Продуктивні моделі двокомпонентних термінів-словосполучень в англійській фармацевтичній термінології

У статті проведено структурний та кількісний аналізи англомовних двокомпонентних термінів-словосполучень підмови фармації на основі термінологічного словника «Dictionary of pharmacy». Окреслено основні групи фармацевтичних двокомпонентних термінів-словосполучень: субстантивно-субстантивну, атрибутивно-субстантивну та дієслівно-субстантивну. Визначено найпродуктивніші моделі утворення двокомпонентних термінів в англійській фармацевтичній термінології.

Ключові слова: структурний аналіз, модель двокомпонентного фармацевтичного терміна, фармацевтична термінологія.

Кучумова Н. В. Продуктивные модели двухкомпонентных терминов-словосочетаний в английской фармацевтической терминологии

В статье проведен структурный и количественный анализы англоязычных двухкомпонентных фармацевтических терминов-словосочетаний на основе терминологического словаря «Dictionary of pharmacy». Определены основные группы фармацевтических двухкомпонентных терминов-словообразований: субстантивно-субстантивную, атрибутивно-субстантивную и глагольно-субстантивную. Установлены продуктивные модели образования двухкомпонентных терминов в английской фармацевтической терминологии.

Ключевые слова: структурный анализ, модель двухкомпонентного фармацевтического термина, фармацевтическая терминология.

Kuchumova N. V. Productive Models of Two-Component Terms in English Pharmaceutical Terminology

Numerous linguistic researches revealed the prevalence of term-combinations in branch terminologies. It can be accounted for the fact that

one-word terms may fail to define complex phenomena and features of new concepts explicitly. Therefore, it is essential to study term-combinations more profoundly. The number of recent studies devoted to the problem of term-combinations has grown remarkably and various interesting outcomes are suggested. Nevertheless, there are some aspects that still need further elaboration. The article aims to analyze the structure of pharmaceutical two-component terms. Since the pharmaceutical lexicon is being constantly enriched with new notions, and the existing terms are being continually clarified, there is a necessity to systematize pharmaceutical terminology both in terms of semantic and word-formation aspects. The structural and quantitative analyses enabled to reveal the tendencies on this level of the pharmaceutical terminology. The main groups of two-component pharmaceutical terms were outlined, namely: 1) nominal terms; 2) adjective and nominal terms; 3) verbal and nominal terms. The most productive models of two-component pharmaceutical terms formation were determined, namely: $N_1 + N_2$ and $A + N$ models.

Key words: structural analysis, two-component pharmaceutical term model, pharmaceutical terminology.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Смольська Л. Ю.

УДК 81'373.45-115:778.5(045)

Н. М. Лоскутова

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ У ТЕРМІНОСИСТЕМІ КІНЕМАТОГРАФА ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Лексичне наповнення будь-якої мови достатньо різноманітне за своїм складом, але жодна з мов не може задовольнятися виключно внутрішніми ресурсами для повноцінного розвитку. В процесі економічних, політичних і культурних зв'язків між народами відбуваються безперервні мовні контакти, внаслідок чого в тій чи іншій мові з'являються нові слова – запозичення, які збагачують словниковий склад мови. Таким чином, запозичення можна розглядати як невід'ємну складову будь-якої мови.

Окремим випадком процесу запозичення є використання інтернаціоналізмів, тобто запозичених слів, що мають міжнародний характер вживання (вживаються не менше ніж у трьох неспоріднених мовах), які співпадають за зовнішньою формою і мають подібну семантику. Протягом останніх десятиліть проблема дослідження інтернаціоналізмів перебувала в центрі уваги лінгвістів. У роботах